

Oppgave 1 : kjøpsrett

Spørsmål 1 : Kommer lov om forbrukerkjøp (2002) til anvendelse i avtaleforholdet mellom Peder Ås og Holm Automobil AS?

Det rettslige grunnlaget er forbrukerkjøpsloven (fkjl.) av 2002. I bestemmelsens §1 andre ledd kommer det til uttrykk at loven omfatter salg av ting "til en forbruker når selgeren eller hans representant opptrer i næringsvirksomhet". Hva som menes med forbruker er legal-definert i bestemmelsen andre ledd. Ifølge denne bestemmelsen er en forbruker en fysisk person som ikke handler i en næringsvirksomhet.

I vår sak er Holm Automobil AS en bilforhandler. Som det kommer til uttrykk i faktum selger de blant annet brukte biler til billig penge, på finn.no. Holm Automobil AS er en næringsvirksomhet.

En forbruker er gjerne en som kjøper noe til privatbruk. Eksempelvis, at en kjøper en genser ved masseavtaler. Av faktum kommer det frem at Peder Ås trivdes godt med biler. At han kjøper brukte og billige biler, reparerer dem og selger dem videre. Dette kan gi et uttrykk om at han kan være en som opptrer i en næringsvirksomhet. I handelen mellom Peder Ås og Holm Automobil AS, kommer det ikke frem om Peder skal bruke bilen til privatbruk eller om han skal selge den videre. Forutsatt av at bilen skal brukes til privatbruk, opptrer ikke Peder Ås i en næringsvirksomhet.

Twisten mellom Peder Ås og Holm Automobil AS, reguleres av forbrukerkjøploven av 2002.

Spørsmål 2 : Kan Peder Ås kreve at Holm Automobil AS foretar vederlagsfri retting av skadene ved bilen motor?

Ved mangel har kjøper rett til en rekke misligholdbeføyelser. Kjøpers krav ved mangel kommer til uttrykk i forbrukerkjøploven § 26. Denne bestemmelsen forutsetter at kjøper har krav på "å holde kjøpssummen tilbake (tilbakeholdsrett), retting, omlevering, prisavslag, heving og erstatning".

For at disse misligholdbeføyelsene skal komme til uttrykk må mangelkravet være oppfylt. Det første rettslige spørsmålet er derfor om det foreligger en mangel ved kjøpet.

Loven presenterer to bestemmelser som regulerer mangel ved forbrukerkjøp. Det er lovens § 16 som regulerer mangel ved nye gjenstander, og lovens § 17 som regulerer auksjonssalg, eller ting "solgt som de er". Selv om de er separate bestemmelser, har de fremdeles en tilknytning. Vår sak omhandler en bil som er solgt som den er. Dette forutsetter at saken reguleres av lovens § 17.

Av fkjl. § 17 (1) kommer det frem at tingen har en mangel dersom dens egenskaper er "utenfor det forbruker med rimelighet hadde grunn til å forvente" med hensyn til "forbeholdet, kjøpets størrelse og forholdene ellers". Den første problemstillingen som bestemmelsen reiser er hva som er rimelig å forvente ved "ting solgt som de er".

Videospiller-dommen (Rt. 1998 s.774) gjaldt krav om retting av en mangel ved en videospiller. Retten belyste hva forbruker hadde en rimelig grunn til å forvente. Selv om denne dommen reguleres av kjøpsloven, er momentene som belyses nevneverdige. Høyesterett belyste at forbruker hadde en rimelig grunn til å forvente at tingen fungerte som en tilsvarende ting ville ha gjort, s. 780. dette har overføringsverdi til vår sak. I annonsen blir Peder opplyst at bilen har gått 200 000 kilometer, og at den tidligere har vært i en ulykke. Videre opplyses det at bilen likevel har vært reparert og er i god stand. Dette gir et incitament om at bilens motor skal være velfungerende. Det at bilens motor i etterkant inneholdt skade er klanderverdig.

Neste moment som må belyses er, kjøpets størrelse. Ved en alminnelig vurdering tilsies det at 100 000 kroner for en brukt bil ikke er klanderverdig. Dette forutsetter likevel at bilens egenskaper er nokså tilnærmet en vanlig bil. Dette kan eksempelvis være bilens registerreim, som senere hadde betydning for bilens motor. Bilens motor er naturligvis betydelig for bilen. Den forutsetter blant annet dens fremtidig holdbarhet. Det at Peder Ås betaler 100 000 kroner for en bil med en ødelagt motor, er naturligvis klanderverdig. Kjøpets størrelse samsvarer ikke med tingens egenskaper.

Videre fremstilles "forholdene ellers" som et moment i bestemmelsen. Hva som menes med dette beror på en individuell vurdering. I Takstmanns-dommen (Rt. 2001 s. 369) belyses det at selgers "opplysningsplikt" er et slikt moment. Twisten gjaldt krav om prisavslag i forbindelse med salg av bolighus. Høyesterett konkluderte med at selger hadde en plikt til å opplyse om mangler ved eiendommen som kjøperen kunne regne å få med, og som takstmannen kjente eller måtte kjenne til. I vår sak kommer det frem at Holm Automobil AS er en bilforhandler som hadde forretningssted i Hønefoss sentrum. Dette forutsetter at virksomheten hadde god erfaring med biler. Av dette forventes det at de har noe kunnskap om potensielle skader som kan oppstå, ettersom bilen allerede var 10 år gammel og har tidligere vært i en bilulykke. Holm Automobil AS oppfylte ikke deres opplysningsplikt, jf. fkjl. § 16 (1) bokstav b.

Del konklusjon: Peder Ås hadde en rimelig grunn til å forvente at bilen oppfylte avtalens vilkår. Mangelkravet er oppfylt.

Forbruker har krav på retting etter fkjl. § 26.

Vilkårene for retting reguleres av fkjl. § 29. Etter denne bestemmelsen kan forbruker kreve retting av mangelen, så lenge det ikke er umulig eller innebærer urimelige kostnader for selgeren. Som det tidligere har vært belyst er Holm Automobil AS en erfaren bilforhandler, som naturligvis har arbeidet mye med biler. Forutsatt av dette vil det nok ikke være umulig for han å oppfylle retting av bilens motor. Det neste vilkåret, er om retting innebærer urimelige kostnader for selger. Virksomheten opplyser om at det vil koste Peder 100 000 kroner å få fikset bilen. Dersom man forutsetter at det vil koste selger like mye å få fikset bilen selv, er kostnadene nevneverdige. Men i de fleste tilfeller klarer en virksomhet å få fikset biler til en my billigere pris. Det er verken umulig eller kostbart for virksomheten å gjennomføre retting.

Del konklusjon: Peder Ås har etter denne bestemmelsen krav på retting.

Av fkjl. § 30 (1) kommer det frem at avhjelp skal gjennomføres uten kostnad og uten vesentlig ulempe for forbrukeren. Ettersom Holm Automobil AS foreslår en sum på 100 000 kroner for retting av motor, kan det bemerkes som en vesentlig ulempe for forbrukeren. For den summen kan forbruker kjøpe bilen om igjen. Virksomheten forslag oppfyller ikke lovens krav.

Peder Ås har krav på alminnelig retting av bilen motor. Ettersom han krever at Holm Automobil AS skal foreta en vederlagsfri retting, må tidspunktet for mangel og mulig medvirkning fra kjøpers side diskuteres.

Den første problemstillingen som må behandles er, tidspunktet for mangel. Etter forbrukerkjøploven § 14 (1) belyses det at risikoen for tingen går over når tingen overtas av forbrukeren, jf. § 7. Vår sak omhandler et hentekjøp, ettersom bilen skulle hentes ved Holm Automobil AS' forretningssted. Leveringen for et hentekjøp reguleres av fkjl. § 5. Risikoen overgang innebærer blant annet at selgeren ikke stilles til ansvar for skader eller tap som skulle oppstå senere, jf. § 13.

I vår sak er det snakk om to mangler. Det første er at bilens registerreim har røket. Skaden på bilens registerreim viste seg etter den første uken etter kjøpet. Dersom man forutsetter at Peder Ås brukte bilen til alminnelig bruk, kan det tilsi at bilens registerreim ikke kan ryke av det. Med hensyn til hvor lang tid det tok før mangelen viste seg, kan man forutsette da at mangelen ved bilens registerreim forelå ved risikoens overgang. Dette reguleres av fkjl. § 18 (2), som belyser at alle mangler som viser seg innen "seks måneder" etter risikoens overgang, formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Dette taler for at mangel beror på selgers ansvar.

Del konklusjon: Mangler ved bilens registerreim beror på selgers ansvar.

Neste problemstilling er tidspunktet for mangelen ved bilens motor. Av undersøkelsene som ble foretatt fremgikk det at store deler av motoren ble påført skade som følge av primærskaden, at bilens registerreim var ødelagt. Her må det foretas en vurdering av hva som forårsaket følgeskadene. Om det var registerreimet som kom med bilen eller den som Peder Ås hadde liggende.

Peder Ås hadde nemlig forsøket å fikse bilen selv. Hans forsøk kan ikke anses som klanderverdig, ettersom han fremstilles som en med erfaring med biler. Det som vekker spørsmål er om bilen motor ikke ha blitt påført skade, dersom han ikke hadde byttet ut registerreimet. Registerreimet som kom med bilen forårsaket nemlig bare en rar lyd. Det foreligger ikke noe opplysning om at bilen kom med et registerreim som hadde røket. Derfor foreligger det en sannsynlighet for at Peder har opptrådt uaktsomt når han skulle bytte det ut selv. Følgeskaden, at bilen motor er blitt ødelagt, beror på Peders uaktsomhet.

Del konklusjon : Peder har medvirket i skaden.

Det foreligger medvirkning fra begge sider, men selgers kontraktsbrudd taler mest i denne saken. Virksomheten hadde opplysningsplikt og en alminnelig plikt til å undersøke bilen før salg.

Konklusjon: Peder Ås kan kreve at Holm Automobil AS foretar vederlagsfri retting av skadene ved bilen motor.

Spørsmål 3: Kan Peder Ås heve avtalen med Holm Automobil AS.

Ved mangler har kjøper en rekke misligholdbeføyelser. Kjøpers krav ved mangel kommer til uttrykk i forbrukerkjøploven § 26. Ifølge denne bestemmelsen har kjøper krav på "å holde kjøpssummen tilbake (tilbakeholdsrett), retting, omlevering, prisavslag, heving og erstatning". Vilkårene for heving av et kjøp reguleres av § 32.

Inngangsvilkåret for heving er at det foreligger en mangel, jf. diskusjon i forrige oppgave. Det foreligger mangel ved kjøpet.

Fkjl. § 32 forutsetter at forbruker kan heve kjøpet så lenge mangelen er uvesentlig. Hva som menes med det skal belyses videre i fremstillingen.

I Carportterasse-dommen (Rt. 2010 s.710) belyser høyesterett hvilke momenter som kommer til uttrykk ved en

vesentlighetsvurdering. Saken gjaldt heving ved mangler på fasteiendom. Høyesterett fastsetter at momenter som mangelen karakter og mangelen omfang er viktige momenter for vesentlighetsvurderingen.

I Carportterasse-dommen belyser høyesterett også at vesentlighetsvurderingen skal ta utgangspunkt i kontraktens objektive avvik. Ved alminnelig språkforståelse tilsier det at vurderingen utelukker partene subjektive formeninger.

Mangelens omfang

Jo større mangelens omfang er for kjøper, desto mer taler det for at vesentlighetskravet går i oppfyllelse. Det at det foreligger skader ved motoren er naturligvis nevneverdig. Motoren er bilen kjerne, og har en betydning for bilen holdbarhet. Dersom en bil har store skader ved motor, forutsetter det at den fort vil bli helt ødelagt.

Del konklusjon: mangelens omfang er stort.

Mangelens karakter

Mangelens karakter, uttrykkes også som mangelen betydning for kjøper. Jo mer betydning den har for kjøper, desto mer taler det for at vesentlighetskravet går i oppfyllelse. Mangelens omfang og mangelens karakter er momenter som har påvirkning på hverandre. Det at bilen har en ødelagt motor vil bety at den fort vil bli ødelagt. Dette forutsetter at Peder må bruke mye penger på å fikse den, eller erstatte den med en ny bil. Ettersom bilens mangel er en stor økonomisk byrde for Peder, taler det for at den oppfyller vesentlighetskravet.

Konklusjon: Peder Ås kan heve avtalen med Holm Automobil AS.

Oppgave 2: Gjør rede for reglene om oppreisningserstatning etter skadeerstatningsloven § 3-5, og vis med eksempler fra sentrale trekk i rettsutviklingen.

Ved personskader har den skadelidte en rekke erstatningsgrunnlag. En personskade på eget legeme legger opp til inntektstapserstatning, merutgifterstatning, menerstatning, oppreisning og barneerstatning.

Personskadeerstatning reguleres av skadeerstatningsloven (skl.) av 1969, § 3-1.

I denne fremstillingen vil oppreisning belyses. Først kommer en kort begrepsdefinisjon og rettslig grunnlag. Deretter kommer kort om hensyn. Videre i fremstillingen kommer vilkårene for oppreisning, før det foretas en utmålingvurdering.

1. Kort om oppreisning

Oppreisning taler for erstatning for integritetkrenkelser. Med integritetkrenkelser menes det skader eller tap som er en trussel for skadelidtes tilværelse. Oppreisning, eller mislig atferd skal kompensere for den voldte "tort og svie" eller annen skade av ikke-økonomisk art. Det rettslige grunnlaget som regulerer oppreisning er skadeerstatningsloven § 3-5. I tillegg til skl. § 3-5, taler andre bestemmelser også for oppreisningskrav. Eksempelvis voldsoffererstatningsloven § 6, bilansvarsloven § 4 og pasientskadeloven § 5.

2. Hensyn

Oppreisning er utviklet med utgangspunkt i fire hensyn.

Først og fremst skal oppreisning ha en kompenserende virkning for skadelidte. Erstatningen skal kompensere for den voldte "tort og smerte", samtidig som den gir skadelidte alternativer til å gjenskaffe tapt livsutfoldelse. Dette kommer frem i Rt. 2010 s.1203. Saken gjaldt oppreisningserstatning for drap begått av en psykotisk mann. Høyesterett belyste at oppreisning har i formål å gi den skadelidte en oppreisning for den krenkelsen vedkommende har vært utsatt for, avsnitt 38.

For det andre skal oppreisning ha en pønalt funksjon. Dette vil med andre ord si at det skal virke som "straff". Dette belyses også i den sistnevnte dommen. Høyesterett belyses her at oppreisning har en sammensatt funksjon. Den skal også virke som en straff for skadevolder, avsnitt 38.

For det tredje skal oppreisning også være preventivt. Dette vil si at det å tegne erstatning mot en skadevolder skal forebygge mot han senere opptre på likende måte. Dette momentet belyses i Rt. 2006 s.61. Saken gjaldt oppreisning for en pike som ble drept av en lekeapparat. Retten konkluderer i avsnitt 17 med at oppreisning har et preventivt formål.

For det fjerde skal oppreisning være et uttrykk for samfunnets misnøye. Oppreisning skal fremstille hvor grensen går og hva som anses som akseptabel handlingsmåte i samfunnet. Hensynet belyses blant annet i Rt. 2001 s.531. Saken gjaldt erstatningsansvar for handlinger som ble begått i utlandet, men som ble straffefølgt i Norge. Retten understreker at oppreisning har sitt grunnlag i behovet for reaksjon og en "sterk markering av det samfunnsmessige totalt uakseptable i handlingene", avsnitt 36.

3. Vilkår

Det foreligger fem kumulative vilkår som regulerer oppreisning, etter skl. § 3-5.

Det første vilkåret for oppreisning er at det må foreligge kvalifisert skyld hos skadevolder. Det fremstilles i skl. § 3-5 (1). Det er ikke tilstrekkelig at skadevolder har opptrådt uaktsomt, men at han "forsettlig" eller "grovt aktløst" har voldt skade.

Det andre vilkåret belyser at skadevolder må være innenfor kretsen av ansvarssubjekter. Dette har noe med hvem som kan holdes ansvarlig, med hensyn til skadevolders individuelle egenskaper. Dette kan for eksempel være skadevolders alder. Dette belyses blant annet i HR-2018-1014-A. Saken gjaldt en domfelt på to forsettlige drap, begått av en skadevolder som var 15 år gammel på skadetidspunktet. Retten kom frem til at alle barn over den kriminelle lavalder kan ilegges ansvar for erstatning, med hensyn til skadevolders utvikling, utvist atferd og økonomisk bæreevne. Skadevolder måtte betale en sum på 200.000 kroner i oppreisning.

Andre som havner innenfor denne kretsen er psykotiske personer. Dette belyses i Rt. 2010 s.1203, hvor en ektefelle ble drept av en psykotisk mann. Det ble tillagt erstatningsansvar i denne saken.

Andre som havner innenfor denne kretsen er juridiske personer. Dette understrekes i Rt. 1995 s.209. Saken gjaldt krav på oppreisning av en far som ble fratatt sitt barn ved feilvurdering av incest. Retten la til grunn for at kommunen ble erstatningsansvarlige på grunnlag av organansvar.

Det tredje vilkåret som må tilfredsstilles er at skadelidte må inkluderes i kretsen av krenkende. Skl. § 3-5 stiller et krav om at oppreisning kan bare kreves for personskader voldt på den direkte skadelidte eller fornærmende. Dette forutsetter at tredjemenn ikke kan kreve oppreisning på vegne av den direkte skadelidte. Dette vilkåret ble belyst i HR-2012-695-U. Saken handlet om erstatning for kidnapping og drap. Høyesterett understrekte at den fornærmedes bror havner utenfor den personkrets som kan kreve oppreisning.

Det fjerde vilkåret er at det må foreligge en personskade eller en likestilt skade. Dette omfatter både fysiske og psykiske skader. Av bestemmelsens forarbeidende kommer det frem at med "tort og svie" siktes det også til fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager, lengre sykehusopphold og hindring i normal livsførsel.

Det femte vilkåret belyser om at oppreisning stiller krav til en adekvat årsakssammenheng. Det stilles krav til at det er årsakssammenheng mellom ansvarshendelsen og den oppståtte skaden. Dette belyses i Rt. 2014 s.1134. I avsnitt 52 understrekes det at skadefølgen ikke kan fremstå som en avledet følge av handlingen. Det må være naturlig å knytte ansvar til den.

4. Utmåling

Utmålingen av erstatning i form av oppreisning beror på en skjønnsmessig vurdering. Med dette menes at utmåling vurderes ulik for hvert enkelttilfelle. Dette understrekes eksempelvis i skl. § 3-5 (2). 2.pkt, samt med høyesterettspraksis. I HR-2016-2492-A ble en mann pålagt erstatningskrav etter at han jevnlig hadde seksuellomgang med en mindreårig i 12 år. Retten understrekte at oppreisning utmåles på en individuell og skjønnsmessig basis, avsnitt 26. Momentene som skal vektlegges er handlingens objektive grovhet, skadevolders skyld, fornærmende subjektive opplevelse, samt med arten og omfanget av skadevirkningene.

Arten og omfanget av skadevirkningene kan utmåles i både fysisk og psykisk forstand. I Rt. 2005 s.1322 ble det tegnet erstatningsgrunnlag for fysiske skader. Skadelidte fikk langvarig og belastende sykehusopphold, samt med store smerter i lårene. Rt. 2005 s.289 omhandlet en oppreisning for psykiske skader. Saken gjaldt drapsforsøk ved bruk av sprengladning på en tidligere ektefelle. Skadelidte ble påført betydelige angstproblemer.

Selv om oppreisning har i formål om å kompensere for skadelidte, må den også ta hensyn til skadevolders økonomiske bæreevne. Dette fremgår i forarbeidende og i høyesterettspraksis. I Parkeringlomme-dommen (Rt. 2009 s.6) ble en mann holdt erstatningsansvarlig etter at han på uaktsomt vis kjørte på en mann. I avsnitt 52, belyser retten at skadevolders økonomiske evne er også av betydning. I denne saken var den god og stabil.

Erstatningsgrunnlaget for oppreisning tar utgangspunkt i en matematisk standardisert sum. Dette kalles for normert oppreisning, og gir uttrykk for et start sum. I Rt. 2012 s.201 understrekte med at normen for oppreisningserstatning for grov uaktsomt voldtekt settes på 90 000 kroner. For forsettlig voldtekt settes den standardiserte summen på 175 000 kroner. Dette kommer frem i Rt. 2011 s.743.

Oppgave 3: teorioppgave om avvikende aksept.

Innledning

I avtaleretten foreligger det et viktig prinsipp om "tilbud og aksept". Dette prinsippet forutsetter at dersom en tilbyder har gitt et tilbud, og mottakeren aksepterer tilbudet, slik at det samsvarer avtalens vilkår - er det inngått en rettslig bindende

avtale.

Kort om aksept

Et aksept forutsetter at en rettslig bindende avtale er kommet i stand. Tradisjonelt i kontraktsforhold forventes det at aksepten er uttrykkelig. Dette vil si at det formidles klart og tydelig. I noen tilfeller kan likevel en uklar aksept godtas.

Kort om passivitet - avvikende aksept

Passivitet, eller et avvikende aksept, forutsetter at en part viser sitt samtykke ved la være å reagere eller opplyse om sitt samtykke.

Rettskilder

Regulering av et avvikende aksept gjøres ved bruk av høyesterettspraksis og juridisk metode. Det er imidlertid tre lovbestemmelser som på indirekte vis inneholder momenter for passivitet regulerer Dette er avtalelovens paragraf §§ 4,6 og 9.

Det foreligger tre momenter for at passivitet.

Kjennskap til tilbudet

Det første momentet er at begge parter må ha kjennskap til tilbudet. Dette gjelder for den passive part også. Dersom akseptanten ikke har kjennskap til tilbudet i en avtaleforhold, blir det for urimelig å godta hans passivitet som et aksept.

Dette momentet fremstilles i Gate-Gourmet dommen (Rt. 2001 s.1288). Saken gjaldt krav på erstatning etter en anbudskonkurranse. Hovedspørsmålet i saken var om det var inngått en bindende avtale. Retten kom frem til at mottakeren ved passivitet hadde opptrådt en slik måte som hadde gitt entreprenørselskapet en rimelig grunn til å tro at en bindende avtale var kommet i stand. Retten la vekt på at mottakeren har vært kjent med tilbudet i en tilstrekkelig tid.

Kravet til en tidsramme

Det andre momentet forutsier at det må foreligge en viss tidsramme, som regulerer når mottakeren skal opplyse. Med dette menes at det må være gitt et akseptfrist for tilbudet. Akseptfristen reguleres av avtaleloven (avtl.) § 2 (1). For eksempel, kan et entreprenørselskap sende melding til en byggeherre opplyser om at kjøper har 14 dager signere kontrakten.

Ved noen avtaleforhold er det ikke satt en viss akseptfrist. Slike avtaleforhold reguleres av avtalelovens § 3. Bestemmelsen forutsier at tidsrammen beror på en alminnelig tilnærming. Dersom tilbudet er sendt med brev, skal tilbydereren ta utgangspunkt i hvor lenge det vil ta før tilbudet kommer frem til akseptanten. Deretter skal han ta hensyn til hvor lang tid det vil ta for mottakeren å gjøre seg kjent med tilbudet.

Passivitet som et kontraktsrettslig vilkår

Det tredje momentet forutsier at om passivitet anses som akseptabel, beror på avtalens rettslige vilkår. Disse vilkårene kalles også for standardvilkår, og de reguleres av partene som inngår i et avtaleforhold. Eksempelvis har de fleste nettsider noen krav til forbrukeren, som han blir bedt om å godta for å bruke nettsiden. Dette er nettsidens standardvilkår.